

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת תולדות 158 גליון

לעת תמוט רגלם

וַיְדוּ אֶחָזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו (כה, כו). פירש"י שלכך אחז יעקב בעקבו, לסימן שאין מספיק עשיו לגמור מלכותו, עד שיעמוד יעקב ויטלה הימנו. והוא כמובא בבראשית רבה (סג, ט) שנצטער יעקב צער רב בדבר, שהרי עובר החלוש הכח מאד איך תאחוז ידו בעקב עשו כמו שביאר היפה תואר (שם). אלא רצה לרמז בזה לעשיו שהוא שיטול לבסוף ממנו המלכות. ולכך אחז בעקב שהוא סוף הגוף, לרמז לאחרית הימים שיטול יעקב למלכות מעשיו כאדם השולט בדבר שאוחז בידו, כמו שביאר הרד"ק (כה, כו). ובפרקי דרבי אליעזר (פל"ב) מובא עוד, שאחד יעקב בעקב עשיו להפילו, ללמד שאין בני עשיו נופלים עד שיבוא שריד מיעקב ויקצץ רגליו של עשיו, כמו שכתוב (דברים לב, לה) "לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם".

סטרא דרוכב נחש

ומובא בזוהר סבא דמשפטים (בדף קיא ע"א), שעל זה קילל הקב"ה את הנחש "הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב", שאמר לו, אתה שנקראת עקב תשופנו את יעקב תחילה בעולם הזה בגלות ובגרושין, אבל לבסוף ובעקב הוא יכה ויסר ראשך מעליך, שזוהו ראש הנחש, שהוא הס"מ, שהכה את יעקב תחילה בעולם הזה, אבל לעתיד לבוא יתבער מן העולם בכח הקדושה שהוא כחו של יעקב.

וביאור הדברים הוא כמובא בזוהר תולדות (דף קלה ע"א), שעשה עצמו יעקב בזה כנחש וקיים 'הבא להרגך השכם להרגו' (סנהדרין עב). שכאשר ראה שימושך עשיו אחר הנחש הקדמוני, שהוא הס"מ, הלך יעקב עמו בתחבולות ובמרמה כנחש שהוא חכם והולך בעקמימות, והשליך אותו למטה בסטרא אחרא הנקרא עקב, על שם שהוא בעקב וסוף של הקדושה, בכדי לכפות אותו תחת הקדושה, ושיפרד ממנו ויהיה נדח מנחלת ה'.

ומובא שם בזוהר עוד, שזוהו 'ויקרא שמו יעקב' שהקב"ה קרא לו יעקב כדי שיהיה מוכן ללכת בערמה ובהתחמקות עם עשו שהוא משורש הנחש כדי להפרידו מן הקדושה, ועל זה אמר עשיו 'ויעקבני זה פעמים', שהקב"ה עקב אותו פעמים, שלאחר שראה הקב"ה שהנחש הקדמוני חכם להרע, שהתחכם על אדה"ר ולקח ממנו ברכותיו עד שגרם לו המיתה, נתנחם ביעקב, שכאשר בא יעקב לעולם אמר הקב"ה זה ודאי יוכל להתחכם כנגדו ולתקן בזה את אשר עוות אדה"ר, ולכך קרא אותו יעקב על שם חכמתו. וסיים הזוהר, שאחר שיכול יכל יעקב לשרו של עשיו בהיאבקו עימו, נאמר (בראשית לג, כ) "ויקרא לו איל אלהי ישראל", היינו שקרא הקב"ה ליעקב 'איל', ואמר לו, אני אילוה בעליונים, שבראתי את העולם ואני שולט עליו, ואתה אילוה בתחתונים, כי מקיים אתה את העולם.

שופריה דיעקב

ובזוהר סבא דמשפטים (שם) מובא עוד, שלכך היה צורת יופיו של יעקב כצורת יופיו של אדה"ר ממש כמובא במסכת בבא מציעא (בדף פד ע"א) ובתרא (בדף נח ע"א), כי נתנסו שניהם בנחש, אלא שבזמן שנתנסה אדם ועדיין לא בא שת לעולם, שהוא היה החוסן שלו שיוכל לעמוד בנסיון,

אבל יעקב כאשר נתנסה עם מלאכו של עשיו, כבר נולד יוסף שהיה החוסן שלו בנסיון, ולכן יכול יכל לו.

ועל אף שנגע המלאך בכף ירכו ובזה נתנה לו המלכות בעולם הזה, עם כל זה כבר פעל יעקב שבסוף הימים תחזור המלכות אליו, וכמובא בתיקוני זוהר (בתיקון נו בדף צא ע"א, ובתיקון סט בדף קיב ע"א), שמפני חטאו של אדם הראשון ניתן לשרו של עשיו לנצח ליעקב, שנגע בו בגיד הנשה ופרח מ'עקב' ה' ונשאר 'עקב', שבזה נידושים בניו בגלותם בעקבו של עשיו, וכמו שנאמר לנחש 'ואתה תשופנו עקב', אבל באחרית הימים יתקיים 'וידו אוחות בעקב עשיו', שתחזור ה' ל'יעקב' ויתבטל ממנו ה'עקב', ובזה יאחו יעקב גם את חלקו של עשיו, שהוא העולם הזה.

שיכלו נשמות שבגוף

ועל זה נאמר (מ"כה ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שיתבררו כל הקדושות שנבלעו בעקבי עשיו ויעלו אל שורשם שבקדושה, ומתוך כך ניגאל גאולת עולמים, וכגאולת מצרים, שתחילה נצלו את מצרים והוציאו ממנה את הרכוש הגדול, עד שעשאוה ישראל כמצולה בלא דגים (ברכות ט ע"ב), שבזה הוציאו ממנה את כל הקדושות שבלעה ובאו לכדי גאולתם.

וכמו שביאר האר"ז"ל בספר הליקוטים (בפ' בא ובפ' כי תצא) שלכך כל הגלויות נקראות על שם מצרים (ב"ר טז, ד), כי כל הגלויות הם כנגד ד' אותיות הוי"ה הרמוזות בגוף הצלם שפתר דניאל לחלום נבוכדנצאר (בדניאל פרק ב), 'בכל' כנגד ה' וכנגד הראש, 'מדי ופרס' כנגד אות ה' ראשונה וכנגד הזרועות שהם שתיים, 'יין' כנגד האות ו' וכנגד הגוף, 'ואדום וישמעאל' כנגד אות ה' אחרונה וכנגד היריכיים שהם שתיים, ולכן נתארך גלות זה, כי הוא כנגד היריכיים שהם ארוכים. אבל מצרים כנגד כל הגלויות כולם, כי היא כנגד קוצו של ה', שהוא כנגד הצואר שהוא עליון על כל הגוף.

ולכך קראו חכמים במסכת סוטה (דף מט ע"ב) לאחרית הימים 'עקבות משיחא', שיצטרכו אז לברר מה שנתערב בעקבות בסוף הרגלים, שה'עקב' הזה הוא קומה שלימה של נשמות (כמבואר בעץ חיים שער לט, א), ועליו אמר רבי אסי במסכת יבמות (בדף סב ע"א), וכן רבי יוסי במסכת עבודה זרה (בדף ה ע"א) ונדה (בדף יג ע"ב), שאין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שב'גוף', הוא עקב הזה, ובזה יגמור הביורור מכל הגוף, וכמו במצרים שהיה אז בירור גמור, ומתוך כך נראה נפלאות בגאולה השלימה.

תפוח עקבו

ועל דורות אלו אמר ריש לקיש בשם רבי שמעון בן מנסיא בויקרא רבה (כ), (ב) וכן רבי לוי בתנחומא (אחרי ב) ובקהלת רבה (ה, ב), שתפוח עקבו של אדם הראשון היה מכהה גלגל חמה. וכן העיד רבי בנאה במסכת בבא בתרא (שם בדף נח ע"א) שנסתכל בשני עקיביו של אדה"ר והיו דומים לשני גלגלי חמה. ואמר רבי אלעזר בזוהר תולדות (בדף קמב ע"ב) שהוא צורת יופיו של אדה"ר קודם החטא, ושל יעקב שזכה לה.

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועות והצלחת: שיר בת יפית, מאור בן טניה, מנחם בן בתיה, פבל נסים בן מרינה, יעקב בן בתיה, יאיר בן טניה, אוריאל בן לאה, לאה בת סימי, דניאל יוסי בן יסמין. להקדשות יקיריכם ניתן לפנות בטל' 0527.130.400

לעילוי נשמת

ראו דור דרור בן רונית ז"ל

וכמו שביאר האריז"ל בשער מאמרי רז"ל (דף ש' ע"ג), ששורש נשמת רבי עקיבא היתה מעקבו של אדה"ר, שהוציאה יעקב בידו מעקב עשוי כאשר נאבק עם שרו, ועל אף שבזמן יעקב לא יכול לו הנחש, כי עלה יעקב למדרגת הראש וכפי שנקרא אז "ישראל" נוטריקון 'לי ראש', אמנם בזמן רבי עקיבא יכול לו הנחש והרגו לרבי עקיבא, אבל עליו אמרו שתפוח עקיבו של אדה"ר מכהה לגלגל חמה, לעוצם קדושתו ומעלתו שנהרג ביחוד ה' כל כך, שעל ידו יזכו כל הנשמות שבעקבתא דמשיחא ששורשם אף הם מאלו העקביים, להשיג בכבוד הבורא ב"ה יותר מגלגל חמה, ועל זה אמרו במסכת סוטה (שם בדף מט ע"ב) 'בעקבות משיחא חוצפא יסגא', ש'חוצפא' מלשון חספא שהוא חרס, שהוא גלגל 'חמה' הנקראת 'חרס' (מנחות ק"א), שייזכו להשיג יותר ממנה. וביאר האריז"ל (שם) עוד, שלכך כאשר נתקנא משה ברבי עקיבא הראה לו הקב"ה מיתתו ואמר לו 'שתוק כך עלה במחשבה' כמובא במסכת מנחות (בדף כט ע"ב), שרימו לו בזה שגדול כוחו של רבי עקיבא לעלות עד לראשית המחשבה, דווקא מפני ששורשו מהעקביים וסוף הגוף.

וכמבואר בשער הגלגולים (בהקדמות לא לה לו לח) שנשמות אלו שבעקביים הם משורש קין, וכאשר מבררים הם לטוב שבקין, הרי שמתעלים הם בתכלית המעלה, שהוא ענין הבכורה שבראשית המחשבה, ועל זה אחז

יעקב בעקב עשיו, בכדי ליקח ממנו בכח זה את הבכורה (כמו שפירש רש"י כה, כו).

ראשית חכמה

וזוהי הדרך בה ישכון אור באלו העיתים, שלא יתפעל אדם משליטת עשיו והנחש בעקב, שהוא תוקף גלותינו, אלא יתבונן על אחרית הטובה מראשיתה, ובוזו כבר זורחת עליו שמש הגאולה לרפאותו מכל קושי והסתרה שבעקב, וכיצאת מצרים שהטה הקב"ה כלפי חסד וגאל לישראל בזכות טובה העתידה שיעמדו על הר סיני לקבל התורה כמובא בשמות רבה (ג, ד), שזו היא מידת יעקב שבזכותו שצפה על העתיד הטוב יכל לשרו של עשיו, ועל זה קרא לבניו לפני הסתלקותו ואמר להם "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", היינו אחרית הטובה העתידה לבוא אליכם בסוף כמו שביאר הייטב לב (בפ' ויחי). וזהו 'וידו אוחות בעקב עשיו', שידו של יעקב מרמזת על החכמה, כמו שתרגם אונקלוס (בראשית מח, יד) מה ששיכל יעקב את ידיו ש'אחכימינון לידוהי', שעל ידי ראשית החכמה שצפה על אחרית הטובה, אחז בעקב עשיו והוציא ממנו כל בלעו שבלע בעקביו, ובוזו הוציא ממנו את הבכורה והראשית, וחקק בזרעו את המעלה שיקרא להם הקב"ה "בני בכורי ישראל" (שמות ד, כב).

"שמת י חול גבול לים" (ירמיה ה, כב)

משיעור יום ה' דברים תשע"א

האדם נחת וקורת רוח לשכינה עד שנעשית לו למגן וצינה, ומכסה עליו בכנפיה כאם על הבנים, כמו שכתוב (שם, ד) "באברתי יסך לך, ותחת כנפיו תחסה צינה וסוחרה אמיתו".

א

והנה אלו ג' החצים רומזים על החצים שַׁיְרָה יהונתן בן שאול בכדי לרמז לדוד המלך שאין שאול אביו עימו, היינו שרימו לו ששאול הוא בסוד הרועה הנרמז שם בדברי רשב"י שלא פילח בחיצייו את עמלק, ולא זכה בבת מלך וסוד המלכות והתפילה, ובוזו רימו לו שלא תועיל אמיתתו של שאול להכיר בצדקת דוד, ולא יהיה מוגן ושמור במחיצתו. כי בכדי להמשיך לדוד את השמירה וכענין 'לא תירא מפחד לילה, מחץ יעוף יומם', צריך היה שאול לזכות לאמת, וכענין 'צינה וסוחרה, אמיתו', שהוא סוד האות ו' כמובא שם בתיקוננו"ז (בדף ל ע"א), אך מפני שלא הגיעו חיצייו ממנו והלאה לפלח לכבוד ולמרה של אותו הנחש, נעשה בו בשאול פתח שיכנס בו רוח ומחשבה רעה בדוד שאינה מן האמת, ולא ינצל חלילה דוד ממנו, ולכך מוכרח הוא לילך ולברוח. ומשום שלא היה יהונתן יכול לדבר בשאול אביו מפני כבודו, ולפגום בצדקותו ולומר שנחשב הוא לאותו רועה, שזהו פגם דק במדרגות הצדיקים, לכך היה מרמז זאת לדוד בענין החצים הללו שהם ג' טיפין הרומזים לאות ו', שביין מכך שאין לו שמירה מצד המלכות הנקראת 'מטרה' שהיתה אז בידי שאול.

והכל הוא בסוד המחשבה, ולכך לא היה מדבר יהונתן עם דוד בענין זה אלא ברמז לבד, כי הוא בסוד 'קו המידה' שבסוד יחוד קריאת שמע, הרמוז בכתוב (בראשית א, ט) "קו המים... אל מקום אחד ותראה היבשה", ועליו נאמר (בישעיה מ, יב) "מי מדד בשעלו מים" כמובא בזוהר בראשית (דף יח ע"ב), ואין לנו השגה והבנה בסוד זה הנמשך מסוד בוצינא דקרדוניתא (-המשכת האור מראשית האצילות, מקום גבורות הקשות), שהוא דבר גנוז הידוע לגדולי הצדיקים ויתגלה לעתיד בכל גילוי עומק סודות התורה ודרכי הצדיקים, שהרי מובא בזוהר חדש ואתחנן (בדף ע ע"א) ובתיקוננו"ז חדש (בדף קכה ע"א) שגם ברמז אין האדם יכול להשיג בסוד זה אלא אם כן הוא 'דחיל חטאין' בשלימות, שהוא מדרגת גדולי הצדיקים, ודוד ויהונתן שהיו יראים גדולים היו מרמזים זה לזה בסוד זה הנקרא קו המידה.

ב

ועל אף שאין לנו השגה והבנה בסוד זה, עם כל זה יש לנו ללמוד מעט רמזים מענין זה בענין קדושת המחשבה, איך יוכל האדם לילך

א

אמרו בתיקוננו"ז (בתיקון יג, דף כט ע"ב) שכאשר יהיו שמות הוי"ה אדנו"ת באחדות אחת, בת המלך שהיא השכינה הקדושה תתעורר בג' אלפים משל, שהם שיר השירים משלי וקהלת, והם סוד שלשה טיפין מזוככים של דעת שתתפשט בכל העולם, והמשמעות היא שיהיו הבריות כולם נקיים מכל בלבול ומכל היסח הדעת מהדבקות בבורא ב"ה, שמצד ספר קהלת תהיה הדעת נקיה באופן שלא יכנסו במוח האדם תכלית אחר כלל מלבד יראת ה', וכמו שסיים (קהלת יב, יג) "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא... כי זה כל האדם", ומצד שיר השירים יאהב האדם לה' ב"ה בשלימות ללא מחיצה המפסקת, ומצד ספר משלי תהיה שלימות הרחמים בין הבריות עד שתתבטל הקנאה השנאה והתחרות. ועיקר הדעת שתהיה בעולם היא שיוכל האדם לעמוד לפני השי"ת ולדבוק בהבל ודיבור התפילה בה' ב"ה, וכמו שאמר שם רשב"י שבת המלך היא התפילה. והשגת תיקון הדעת שיהיה לעתיד תלויה בכך שיבוא האדם ויתקן עצמו ויזדרז בכלי מלחמה לבטל לאותו הנחש שהביא מיתה על אדם הראשון ועל כל בני העולם, ואמר שם רשב"י שעל זה יוצא כרוז בכל יום ומכריז שמי שיבוא ויקטול לאותו הנחש המקנן בהרים הגדולים, יתנו לו את בת המלך שהיא התפילה.

ב

ועוד אמר שם רשב"י, שאותה התפילה יושבת על מגדל הנרמז בכתוב (משלי יח, י) "מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב", והנה בתוך דבריו בא רועה אחד צדיק ועלה לאותו המגדל והיה זורק חצים (שהם אותם טיפות של דעת כאמור) על אותו הנחש המרמז לס"מ, שהיו אותם החצים בסוד טעמי וניגוני התורה, ולא היה מתפעל מהם אותו הנחש, וזהו מפני שלא היה אותו הצדיק שלם, ולאחר מכן בא רועה הנאמן, והיה זורק חץ אחד בתפילתו עד שהיה מפלח את הכבד והמרה של זה הנחש, שהוא שורש הכעס.

ומביא שם רשב"י שאחר אותו המעשה שהיה הרועה הנאמן קוטל לנחש זה, היה מגלה וממשיך שפעים לשכינה על ידי האות י' הנמשכת להיות אות ז' (בסוד אותיות י"ז שבשם הוי"ה) שבסוד שבעה ימים, עד לשכינה הנקראת בת עין, ונחשבה ונקראת אז השכינה הקדושה בשם 'מטרה', שבזו המדרגה ממשיכה השכינה שמירה שלימה על האדם מכל אחיזת החיצונים, כנרמז בכתוב (תהלים צא, ה) "לא תירא מפחד לילה, מחץ יעוף יומם", שמאותו החץ של התפילה מתוך הדעת הקדוש העלה

בעבודתו יתברך ולקדש את מחשבתו. כי בסודות התורה רמוזים כל כלי המלחמה הנצרכים לאדם להצילו מיצר הרע שהוא הנחש הקדמוני החפץ להורגו בכל רגע ורגע ולנתקו מהטוב המוחלט והנצחי.

ומרמזי הדברים הם, שהנה החול אשר על שפת הים הוא הגבול והמידה לתחום ומקום מי הים, שאמר הקב"ה לים "עד פה תבוא ולא תוסיף, ופא ישית בגאון גליך" (איוב לה, יא), ועל זה אמר הקב"ה "האותי לא תיראו נאום ה' אם מפני לא תחילו אשר שמתו חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו, ויתגעשו ולא יוכלו, והמו גליו ולא יעברנהו" (ירמיה ה, כב), שמשעה שגזרתי עליו שמה שינה את מדתו ואמר אעלה ואציף את העולם (ספרי האזינו שו). וסוד הדברים הוא, שגלי הים רומזים לגבורות ולדינים הנמשכים מהתפשטות ה'בוצינא דקרדינותא' כמו שאמרו שם בתיקונ'ז חדש (בדף קכד ע"ב), וחול הים מרמז למידת המלכות ותחום הדינים המְשַׁכֶּת וממתיקה לגבורות שלא יתפשטו יותר משיעורם, וכדוגמת שבת קודש הרומזת למלכות ותוחמת את הדינים מלבוא בעולם, שכאשר רואה מידת הדין את תחום השבת חוזרת היא לאחוריה, וכדוגמת הגלים השבים לאחוריהם מפני החול אשר על שפת הים, כמו בא בתיקונ'ז (בתיקון סט, דף קח ע"א).

והנה שורש הכעס הוא בכבד הכועס על ידי המרה הדבוקה בו, ומהכבד מתעורר רוח כעס וחרון אף לעלות מן הריאה אל הקול והדיבור, וצריך האדם לעשות גבול לאותה הרוח המרעישת לגלי הים, היינו שמביאה עימה כעס וחרון, והיא עיקר גבורת האדם, כמו שאמר שלמה במשלי (טז, לב) "טוב ארך אפיים מגיבור ומושל ברוחו מלוכד עיר", וזהו בקולו של האדם ובפיו, היינו שאוצר רוחו בקרבו מלעלות ולהתגשם בקולו וליצא בהבל פיו ובדיבורו, וזהו הנרמז בחול הים, כי אותיות חו"ל רומזות לפה ולדיבור, שאות ח' כנגד החיך, אות ו' כנגד הלשון, ואת ל' כנגד מגדל וחומות השינים כמו בא בתיקונ'ז חדש (בדף קכד ע"ב).

ולכך כתבו הראשונים (הרמב"ן באיגרת לבנו, אורחות צדיקים שער יב) שהשתיקה מבטלת הכעס, והנמכת הקול והדיבור בנחת יציל את האדם, כי בזה ישמור את ליבו מלבוא לידי כעס, כי על אף שעולה בו מן הכעס, כל שאוצר רוחו בקרבו, וכענין שכתוב (קהלת ז, ט) "אל תבהל ברוחך לכעוס", עוצר בזה לגלי הים מלעלות ולטרוף לספינה הרומזת ללב כמו בא בתיקונ'ז (בתיקון סט, בדף קח ע"א), ולכך נקט הכתוב (איוב יח, ד) בלשון "טורף נפשו באפו", לרמז על הלב שהוא כספינה טרופה בלב הים מן גלי הכעס, ובזה ינצל מן הכעס שלא יביא את ליבו לידי קלקול במעשה, שהוא מה שאמרו במסכת שבת (בדף קה ע"ב) שהמקצוע בגדיו והמפזר מעותיו והמשבר כלים בחמתו יהיה בעיניו כאילו עובד עבודה זרה, שהוא התגלות הכעס בלב המביא את האדם לידי פעולת המידות להרע.

ה

וכל זה הוא מצד התעוררות הכעס ממטה למעלה, היינו שאחר שהתעורר הכעס בכבד צריך האדם לשלוט ברוחו שלא יתעורר דיבורו וליבו לקלקול במעשה, אמנם שורש הדבר תלוי בתיקון המחשבה, כי שורש מה שמתעורר האדם לכעוס הוא משום שאינו מיושב בדעתו על ראיית האמת, ואין בו ישוב הדעת לראות מהו עיקר ומהו טפל, ולכך תלוי וקשור הכל בענין המחשבה והמוחין של האדם.

והנה מוח האדם נחלק לב' מוחין עיקריים, מוח החכמה מן הימין ומוח הבינה מן השמאל, וכל מה שיבוא האדם לכדי כעס הוא משום ששכח ואיבד את מוח החכמה ובא לכסילות, וכמו שאמר שלמה בקהלת (ז, ט) "כעס בחיק כסילים ינוח", ושורש הכסילות הוא במוח הבינה כמו שאמר במשלי (א, י) "בן חכם ישמח אב, ובן כסיל תוגת אמו", שאימו היינו מוח הבינה 'אם הבנים' (זוהר בראשית דף טו ע"ב), ומשמעות הדבר, שמתוך שלא התבונן במוח החכמה אלא במוח הבינה לבדה, לא היו רואות עיניו לכל המציאות כולה, ולא חשב מהעבר מההווה ומהעתיד גם יחד, כי כן טבע מוח הבינה להביט ולראות בדקדוק הפרטים, מה שאין כן טבע מוח החכמה לחשוב מן המציאות הכוללת, ומתוך שמתבונן בפרט לבדו בא לעשות מהטפל עיקר, ורואה בדבר שאינו

כרצונו השלם כדבר המבטל את כל הטוב והעיקר בחייו, וכדרך הכועס שחייו אינם חיים כמו בא במסכת פסחים (בדף קיג ע"ב), וכמו בא שם בתיקונ'ז (בתיקון סט, בדף קז ע"ב) שמתוך הכעס יכול לבוא לכדי כך שעורקי הכבד 'רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפוך דם' (ישעיה נט, ז), שיכולים לשפוך דם האדם ולגרום לו מיתה חלילה, ושורש הכל נעוץ במחשבה, כמו שכתוב 'רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפוך דם נקי, מחשבותיהם מחשבות און שוד ושבר במסילותם'.

ולכך באמת תלוי הכל במוח החכמה כמו שאמר שלמה 'בן חכם ישמח אב', וזהו מפני שמתוך מוח החכמה צופה את העתיד כמו שאמרו במסכת תמיד (בדף לב ע"א) ש'איזהו חכם, הרואה את הנולד', כי בזה רואה שמתוך כלל המציאות והאמת אין מקום לכעס כלל. אמנם מוכרח גם למוח הבינה, שהרי "אדם לעמל יולד" (איוב ה, ז), ומשמעות הדבר, שמחשבת האדם ודיבורו ומעשיו הם מתוך מוח הבינה שבה העמל, כי צריך האדם במחשבתו לעמול וללכך את דברי התורה, שזהו מתוך מוח הבינה המדקדקת בפרטים, וב'דיבור' צריך האדם לבקש מהש"ת על צרכיו שהוא התבוננות בעניניו הפרטיים, וכן ב'מעשה' שצריך האדם לעסוק בכמה וכמה פרטים בכל שעה כפי ענינו, והכלל שעיקר מחשבת האדם דיבורו ומעשיו סובב בענין מוח הבינה והעסק בפרטים, אלא ששורש החרון והכעס הוא בבינה כאמור, כי מינה דינין מתערין כמו בא בזוהר ויקרא (בדף י ע"ב), ולכך עומד הוא בסכנה מצד גלי הים הרומזים לגבורות ולדינים מתעוררים מצד התבוננות מוח הבינה.

ו

ומפני כך צריך הוא לשים במחשבתו שורש לחול הים וגבול הדינים שלא יתגברו יותר מכפי צרכם, שזהו בסוד קו המידה הנרמז באותיות חו"ל, שבכל התבוננות ומחשבה יהיה קשור תחילה במוח החכמה. כי הנה כפי שכל מעשה האדם וכל מידותיו כלולים כולם בענין הבינה כאמור, כי כל דבר תנועה ופעולה שיעשה האדם תלויה היא בבינה שממנה נולד ענין הגבורה והתנועה, כך הוא גם בענין המחשבה, שכל ענין התבוננות ותנועה מחשבה, וכל צירוף מחשבה למחשבה, נעשה הכל על ידי מוח הבינה, ובכדי שיהיה האדם מיושב בדעתו לראות כל דבר לאמיתו כפי ראיית מוח החכמה, צריך שבכל התבוננות ומחשבה יהיה קשור תחילה במוח החכמה, היינו שיראה את כלל המציאות, ויכיר בערך והחשיבות של הדבר שעוסק בו ביחס לכל חייו ולכלל עניניו. וזהו מה שאמרו בזוהר אחרי (בדף סה ע"ב) שהחכמה והבינה הן תרין רעין דלא מתפרשין, היינו שבצד הקדושה אלו המוחין קשורים אחד בשני תדיר, שמתוך שרואה האדם את כלל המציאות כענין ה'חכמה', מתבונן הוא בפרט כענין ה'בינה', וכך יש בו 'דעת' להכיר בערך וחשיבות כל דבר, ויודע להבדיל בין עיקר לטפל, עד שגם כאשר אין נעשה דבר כרצונו וחפצו יש בו ראייה רחבה ושלמה, ואין נראה הדבר בעיניו כחסרון, ועל כל פנים אינו בא לידי כעס כלל.

ולכך החכמה היא נשמת הכל כמו שכתוב (תהלים קד, כד) "כולם בחכמה עשית", וזהו משום שנובעת היא מן הכתר העליון, שהוא אין ואור הרחמים הגמורים, וכמו שכתוב (איוב כח, יב) "והחכמה מאין תמצא". ותכלית תיקון המחשבה הוא, שבכל פעולה היוצאת מן הבינה, שהם כלל הפעולות והמידות, יהיה בכל ענין וענין הנמשך מִטָּה אל המוח ואל הלב כתר ונשמה, שהוא חיות כל אותה הפעולה מצד החכמה והאין, עד שבכל מחשבה ומחשבה ובכל התבוננות וראיה יהיה בה כתר, שהוא גילוי מצד החכמה וההתבוננות ברחמים הגמורים והחסדים שיש תדיר על כלל קיומו וכלל מעשיו בעבר ובעתיד.

והוא ענין קו המידה, שבכל התבוננות ומחשבה היוצאת להוליד התבוננות דיבור או מעשה, שהוא מצד הבינה כאמור, יגלה עליו כתר של רחמים וחסדים, ולא יתן לכל רע להכנס במוחו ובינתו. כי מצד אחד מוכרח הוא להשתמש תדיר במוח הבינה כאמור, ומאידיך צריך לשמור את מחשבתו כבר בראשיתה שלא יכנס בה כל דין יָתֵר מכדי הצורך הנצרך לו לבוא אל ענין התנועה והמעשה. ולכך נקרא הדבר 'קו המידה', כי מגלה וממשיך תמיד רחמים במוחו בכל מחשבה ובכל

וזהו שאמרו שם בתיקוני"ז חדש (בדף קכד ע"ב) 'מאין סוף נפקא בוצינא דקרדוניתא לאעטרא לכולא, לאנהגא לימא רבא דלא יפוק משיעורא לבר, הדא הוא דכתיב עד פה תבוא ולא תוסיף ופא ישית בגאון גליך', כלומר שמהכתר העליון ומהרחמים הגמורים יצא 'קו המידה' לעטר כל מחשבה ומידה ופעולה, ולהנהיג את מוח הבינה הרומז לים, שלא יצא חוץ למידתו ויתעורר בו דין יָתֵר על המידה.

והוא השורש האמיתי לחול התוחם את גלי הים, שהוא החו"ל שבמחשבה, שהוא קו המידה וגבול חול ים הבינה שלא ישית בגאון גליו ולא יבוא חלילה לכדי כעס. שכפי שאם תהיה רוח סערה גדולה ביותר ויגברו הגלים מאוד מאוד לא יועיל בזה חול שפת הים מלשטוף את היבשה, אלא תלוי הדבר במידת הגלים כפי שְׁהִישִׁית וגזר עליהם הבורא ב"ה שיהיו במידה ולא יגברו יתר מכפי שגבול החול יכול לתחום להם, כך עיקר שורש ביטול הכעס שלא יבוא להתעורר כלל תלוי הוא במחשבה, שלא יהיה מקום כלל לגלי הים ליצא חוץ מהמידה, וזהו בסוד 'קו המידה' שבמחשבה שהוא בסוד חו"ל כאמור, ומשמעות הדבר, שהאות ח' היא כנגד הכתר והחכמה המתפשטים בבינה, כי ח' היא חכמה ומרמזת גם לבינה שהיא השמינית כנודע, והאות ו' מרמזת על החסד כמו שאמרו במסכת אבות (ה, יא) שהקשה לכעוס חסיד הוא, כי כל מחשבותיו בצד החסד, והאות ל' מרמזת על המגדל והחומה כמובא שם בתיקוני"ז חדש (בדף קכד ע"ב), שמקיף את מחשבתו בחומות ומבצרים ואינו נותן לכל רע להכנס במוחו.

שכשם שבמעשה יש סור מרע ועשה טוב, כך הוא גם במחשבה, שכל התעוררות של מחשבה צריך שתתעורר תחילה מצד הרחמים הגמורים הרמוזים באות ח', וככל שתגשם המחשבה במוחו יגלה בה את החסדים ההשפעה והחמלה הרומזת לאות ו', שהיא ענין המידות והפעולות, ובענין סור מרע יהיה כהאות ל' הרומזת למלכות שהיא כמגדל מבוצר המוקף בחומות למנוע מכל מחשבה ורושם של רע מלהכנס ולהתערב במחשבתו, וכנרמז בכתוב (דברים טז, יח) "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך", ולא יכנס בפתחי מחשבתו אלא דבר אמת וצדק כמו שאמר דוד (תהלים קיח, ט) "פתחו לי שערי צדק אבוא בס אודה יי". וכל זה הוא סוד 'קו המידה' שבמחשבה, שעל ידה נמשכים רחמים תדיר לְשִׁפָּךְ את הדינים הרומזים לגלי הים, ולהביא את פעולות הבינה לכדי כך שינוחו מזעפם, וליצא במידה מדוייקת ללא שיבוא על ידם לכדי כעס וחרון אף.

ח

וכאשר מוח האדם הוא כמגדל סגור ומבוצר מכל מחשבה רעה, ומעורר את מחשבתו ברחמים וחסדים כאמור, הנה בזה יש לו שליטה על מוח הבינה, ואינו מתבלבל מכל פרט, על אף שמוכרח הוא לעסוק בפרטים הרבה בכל שעה כפי ענינה. אמנם בכל זאת מוכרח האדם להיות מיושב בדעתו על מה שיש לפניו בכל שעה, כי מאחר שאין יצר הרע יכול לכנס למוח האדם בדרך מחשבה רעה, מנסה הוא בכל כוחו להכנס בדרך הרשות, היינו על דבר מצווה וכיוצא, ולכן צריך הוא לישב הדעת באופן שיוכל לדעת תדיר את מטרתו ועבודתו שיש לפניו, ויהיה מבורר לו ללא ספק מהו הדבר שיש לו ליתן בו את כל דעתו וכל אבריו.

כי הנה לכל אדם יש כמה וכמה מטרות ותכליתים בכל יום, ובכל שעה צריך הוא לעסוק בענין אחר, ולכן בכל עת ורגע צריך הוא לידע בבירור מהו הדבר העיקרי ומהו הטפל, וצריך הוא שלא להתפעל מכל דבר שאיננו התכלית האמיתי זה עתה, ושלא יפול אצלו כל ספק על מה שיש לו לעשות באותה השעה בה הוא עומד. ופעמים שמאבד האדם

את ישוב דעתו רק מפני שחושב על עצמו שהוא אינו טוב בעיני השי"ת ובעיני התורה והצדיקים, או שמאבד מפני שנתונה דעתו על מחשבת בני האדם עליו, ולכך עיקר הדבר שישים האדם לנגד עיניו הוא שישמור את מחשבתו כחומר ומגדל מבוצרים, ובסוד האות ל', באופן שלא יכנסו במוחו כל מחשבה וטרדה אף על תכליתיים אמיתיים ומטרות נכונות שאינם שייכים לשעה בה הוא עומד זה עתה.

כי בכדי שיוכל האדם לעשות את עבודתו בכל ענין אשר יעשה, צריך הוא להיות גיבור חיל מאוד מאוד, ולהיות מיושב בדעתו על המטרה שיש לפניו זה עתה, היינו שידע בבירור מהי התכלית באותה השעה שעומד בה. כי בכל אשר ירצה האדם ליישב את דעתו על העבודה שיש לפניו, יתעורר כנגדו אותו הנחש שהביא מיתה על אדם הראשון ועל כל בני העולם, וינסה בכל כוחו להתדפק על דלתי מחשבותיו, ולמצוא פתח וחלון שדרכו יביא בפניו את האמת שצריך הוא להיות טרוד בענין אחר וכיוצא, עד אשר יוכל לעורר את הדינים ומחשבה רעה ואת צד הכבד בכדי להביאו אל העיצבון המרירות והכעס שהם סמא דמותא. ולכך צריך הוא להיות גיבור חיל כנגדו, ולא יתן בדעתו אלא את אשר עומד לפניו בזה השעה והרגע, כפי הנצרך והראוי לו בבירור.

ט

וכאשר דבוק האדם בסוד קו המידה, ניצול מן הכעס, ודבוק הוא בצד החיים, שהוא סוד ענין עוף החול שלא אכל מעץ הדעת כמובא בבראשית רבה (יט, ה), והיה מתוקן במחשבתו ולא היה לו בלבול מריבוי התכליתיים והמטרות, וכמובא במסכת סנהדרין (בדף קח ע"ב) ששמו 'אורשינה' שרמוז בזה שהוא בסוד ה'ראש' והמוחין, כי מפני שהיה דבוק כולו במידת הרחמים ולא נתן לצער להכנס למוחו, גילה רחמים וחמלה על נח בתיבה, ולא ביקש את מזונו, ולכך ברכו נח שלא ימות לעולם כמובא שם במסכת סנהדרין, כי נדבק בצד הרחמים הגמורים, ולכך מתחדש הוא פעם באלף שנה כמובא שם בבראשית רבה, והסוד בזה הוא האות אל"ף הרומזת לכתר ולרחמים, שהיא כנגד האות ח' ד'חול' כאמור.

והיא הדעת האמיתי שתתגלה לעתיד, שהיא בסוד אל"ף, היינו "שלשת אלפים משל" שדיבר שלמה (מלכים א' ה, יב), שהם ג' ספריו קהלת שיר השירים ומשלי כאמור, שהם דעת מצוחצחת וְיָכָה כידעת אדם הראשון קודם החטא להכיר ולידע בבירור על מטרה אחת, שהיא להיות דבוק בתפילה ובתורה בה' ב"ה. וזהו שאמר רשב"י שם בתיקוני"ז (בתיקון יג, דף כט ע"ב) שהתפילה יושבת באותו המגדל, וההורג לאותו הנחש שהוא כבד כועס, יזכה בבת המלך שהיא התפילה, ונטל הרועה הנאמן חץ, וזרק אליו בתפילתו עד שפילח את כבד הס"מ, ומתוך כך זכה ב'מטרה' שהיא השכינה הקדושה.

והרמז בזה, שהתפילה עומדת ותלויה במגדל שהוא סוד האות ל' כמובא ברש"י במסכת חגיגה (דף טו ע"ב) וסנהדרין (דף קו ע"ב) ובזוהר יתרו (בדף צא ע"א), היינו בסוד המחשבה שתהיה שמורה מכל רע כמגדל מבוצר המוקף חומות, מתוך ששומר האדם את המחשבה בדרך קו המידה כאמור, שבזה כל דיבור ודיבור מתפילתו הוא כחץ אשר יוצא מפיו במידה מדוייקת, ואין בכח היצר הרע להביאו לכדי התגברות הדין והכעס, ולכך מרוכז הוא תמיד על עבודתו ושליחותו שיש לפניו בכל שעה, ובזה הוא זוכה ל'מטרה', שהיא תכלית של כל התכליתין שהיא השכינה הקדושה, שעל ידה נמשך עליו שמירה והגנה כאמור. כי כאשר דבוק הוא במטרה, היינו התפילה, נעשה הוא כהתפילה היושבת במגדל מבוצר, וכאשר רואים החיצוניים המתדפקים על מחשבת האדם שאינו מתבלבל מהם כלל, הולכים להם ונופלים בשאול היינו לאבדון, ובזה נשאר דעתו נקיה ומצוחצחת בסוד ג' היוד"ן כאמור, שהם דעת השלם כפי שיתגלה לעתיד.

**קחו חלק
במפעל
הקודש**

המעוניינים להצטרף למערך הרכיזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות
0527.130.400 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com
 לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com